

Metodika
Blok 1
Evropa po válce

LEKCE

4

Dějiny ve veřejném prostoru

CÍLOVÁ SKUPINA

ZŠ / 14–15 let

ČASOVÁ DOTACE

45 minut

MEZIPŘEDMĚTOVÉ
VZTAHY

Občanská výchova

KLÍČOVÁ SLOVA

veřejný prostor /
public history /
regionální dějiny /
paměť místa

Anotace lekce

Lekce ilustruje proměny vnímání významu pomníku padlým na pozadí historického vývoje. Na konkrétním příkladě si žáci uvědomují příčiny a kontext odstranění desky na památníku a jejího nahrazení jiným symbolem.

Badatelská otázka

Jak se měnil význam pomníku?

Vzdělávací cíle

Obsah

- Žáci dokážou interpretovat písemné a obrazové prameny.
- Žáci jsou schopni vysvětlit proměny chápání významu konkrétního pomníku.

Historické myšlení: Vztah k minulosti

- Žáci si uvědomují, že v různých dobách a situacích jsou různé události a témata z minulosti považována za významné.
- Žáci si uvědomí, že nelze dojít k definitivnímu pohledu na minulost a že součástí vztahování se k minulosti je kontroverze.

Badatelské dovednosti

- Porovnáváme a třídíme zdroje.
- Sestavujeme podloženou odpověď.

Vazba lekce na RVP ZV (2021)

Lekce zohledňuje tyto vzdělávací oblasti „Člověk a společnost“:

- utváření pozitivního hodnotového systému opřeneho o historickou zkušenost
- uplatňování vhodných prostředků komunikace k vyjadřování vlastních myšlenek, citů, názorů a postojů, k zaujímání a obhajování vlastních postojů a k přiměřenému obhajování svých práv

Zdroje

Zdroj 1

Petr Linhart, Pomník padlým ve Skytalech (fotografie)

název

<https://www.petrlinhart.cz/clanky/skytaly.html>

link

Zdroj 2

Petr Linhart, Skytaly – text písně z alba Nezvěstní (2020)

název

<https://www.petrlinhart.cz/clanky/skytaly.html>

link

Zdroj 3

Petr Linhart, Skytaly. Příslušnost uctěných osob různá a neznámá.

název

<https://www.petrlinhart.cz/clanky/skytaly.html>

link

Svatava MARKOVÁ, Paměť a historické vědomí obyvatel českého pohraničí po roce 1945, IN: Blanka Soukupová, Helena Nosková, Petr Bednařík (eds.), *Paměť – národ – menšiny – marginalizace – identity I*, Praha 2013, s. 135–141

název

Zdroj 4

Pomník padlým

název

<https://www.drobnepamatky.cz/pomnik-padlym>

link

Zdroj 5

Mary HEIMANNOVÁ, Československo. Stát, který zklamal, Praha 2020, s. 150.

název

Zdroj 6

Herfried MÜNKLER, Němci a jejich mýty, Praha 2017, s. 195, 202, 204.

název

Návrh postupu

Fáze

Popis

Učitel

Žák

Komentáře

Fáze 1 10 minut

evokace

- Zadává žákům zeměpisné souřadnice a úvodní otázku.

- Hledá místo podle souřadnic.
- Na internetu pátrá po památkách nebo přírodních zajímavostech, které by obec Skytaly mohly reprezentovat na turistické známce.

- Doporučujeme pracovat metodou řízeného dialogu.

Fáze 2 15 minut

analýza zdrojů 1–6

- Zadává/předčítá dopis starosty.
- Rozděluje žáky do šesti skupin.
- Vysvětluje zadání úkolu: žáci ve skupině prostudují svůj zdroj, diskutují o něm.

- Analyzuje ve skupině zdroje.

Fáze 3 15 minut

tvorba dopisu pro starostu města

- Vysvětluje zadání úkolu: žáci společně vytvářejí odpověď na starostův e-mail.

- Vyplňují odpovědi do dopisu starostovi a formulují odpověď na badatelskou otázku (doporučení pro informační panel).

- Dopis mohou žáci tvořit např. společně v online sdíleném dokumentu. Měli bychom zdůraznit, že klíčovou pasáží dopisu starostovi je doporučení, co napsat na informační panel k pomníku (což je zároveň odpověď na badatelskou otázku).

Fáze 4 10 minut

reflexe badatelské otázky
reflexe práce ve skupině

- Zjišťuje, jestli všichni žáci dokážou odpovědět na badatelskou otázku.

- Odpovídá na badatelskou otázku.
- Reflektuje práci ve skupině.

Komentáře k doplňujícím otázkám v dopise

Možné odpovědi a další poznatky

Kdy byl pomník postaven?	1923
Kteří hrdinové měli být postavením pomníku uctěni?	Obyvatelé obce Skytaly, kteří padli na bojištích 1. světové války. V roce 1923 žilo ve vsi převážně německé obyvatelstvo. Jejich hroby a vzpomínky na ně se nacházejí na dosud zachovaném hřbitově u kostela sv. Markéty ve Skytalech.
Co v češtině znamená nápis „Unseren Helden“?	„Naši hrdinové“
Proč byl na pomníku umístěn symbol Železného kříže?	Železný kříž byl tradiční symbol úcty k hrdinství vojáků padlých v bitvách. V Německu i mezi českými Němci.
Kdy přibližně byla z pomníku odstraněna bronzová deska se jmény?	po 2. světové válce (1945–1948)
Kým a proč byla bronzová deska z pomníku odstraněna?	Lidmi, kteří se do Skytal po odsunu původního německého obyvatelstva nastěhovali. Aby vymazali vzpomínky na původní obyvatele obce.
Památka jaké bitvy měla po odstranění bronzové desky překrýt původní poselství pomníku?	8. 9. – 28. 10. 1944; bitvy o Dukelský průsmyk
Kdy a kým byl odkaz bitvy využíván v propagandě?	po roce 1948 komunistickým režimem

Kritéria hodnocení

Odpověď na badatelskou otázku by se měla promítnout do doporučení k informačnímu panelu. Na tuto skutečnost bychom měli žáky upozornit.

Základní úroveň

Charakteristika odpovědi na badatelskou otázku

Žáci zaregistrují proměnu funkce pomníku po druhé světové válce, ale nezohledňují žádné další souvislosti. Pokud se objeví morální hodnocení této události, nijak nesouvisí s historickou analýzou.

Příklad odpovědi

Pomník nejprve sloužil jako oslava padlých za 1. světové války, ale po 2. světové válce byl využit jako oslava bitvy u Dukly.

Střední úroveň

Charakteristika odpovědi na badatelskou otázku

Žáci zaregistrují proměnu funkce pomníku po druhé světové válce a zasadí tuto změnu do patřičných souvislostí. Morální hodnocení buď chybí, nebo nijak nesouvisí s historickou analýzou.

Příklad odpovědi

Pro původní německé obyvatele byl pomník oslavou jejich padlých v 1. světové válce. Po 2. světové válce byli původní obyvatelé odsunuti a nově příchozí chtěli „převrstvit“ jejich vzpomínky a pomník změnili tak, aby sloužil oslavě bitvy u Dukly. Jejich počínání bylo špatné.

Pokročilá úroveň

Charakteristika odpovědi na badatelskou otázku

Žáci zaregistrují proměnu funkce pomníku po 2. světové válce a zasadí tuto změnu do patřičných souvislostí. V morálním hodnocení se odráží znalost dobového kontextu.

Příklad odpovědi

Pro původní německé obyvatele byl pomník oslavou jejich padlých v 1. světové válce. Po 2. světové válce byli původní obyvatelé odsunuti a nově příchozí chtěli „převrstvit“ jejich vzpomínky a pomník změnili tak, aby sloužil oslavě bitvy u Dukly. Manipulaci s dějinami musíme vnímat právě v kontextu této radikální změny, z dnešního pohledu je ovšem taková snaha „přivlastnit“ si cizí dějiny nepřipustná.

Doporučená literatura

Zdeněk HOJDA, Jiří POKORNÝ
Pomníky a zapomínky.
Praha – Litomyšl, 1997.

Petr KOURA
Druhý život protektorátu Čechy a Morava. Lidice – pomníky – hrdinové. Příspěvek k české vzpomínkové kultuře.
Praha, 2019.

Zdeněk HOJDA
Válečné pomníky jako vzpomínková místa v České republice po roce 1989 – Lieux de mémoire nebo bojiště vzpomínek.
IN: Christoph CORNELISSEN, Roman HOLEC, Josef PEŠEK, J., (eds.):
Diktatura – válka – vyhnání: kultury vzpomínání v českém, slovenském a německém prostředí od roku 1945.
Ústí nad Labem, 2007, s. 213–221.

Alice KURHAJCOVÁ
Pomník: Symbol dominancie a marginalizácie historickej pamäti národov.
IN: *Symbyly doby. Historické eseje.*
Praha, 2019, s. 121–141.

Metodika Blok 1 / Evropa po válce Lekce 4

Dějiny ve veřejném prostoru

Autor lekce (metodický a pracovní list):

David Venclík
Jaroslav Pinkas

Grafická úprava:

Hedvika Vilinger Člupná

Dílo podléhá licenci [Creative Commons CC BY-SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)
Uvedte původ–Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

Všechny metodiky a pracovní listy jsou v elektronické podobě ke stažení na webových stránkách dejepisplus.npi.cz.

Rok vydání 2022
Národní pedagogický institut České republiky
www.npi.cz

npi | Národní pedagogický institut
České republiky